

На основу члана 145. став 1. Закона о платним услугама („Службени гласник РС“, бр. 139/2014) и члана 59. став 2. Закона о Народној банци Србије („Службени гласник РС“, бр. 72/2003, 55/2004, 85/2005 – др. закон, 44/2010, 76/2012, 106/2012, 14/2015 и 40/2015 – одлука УС), гувернер Народне банке Србије доноси

П Р А В И Л А **РАДА МЕЋУБАНКАРСКОГ КЛИРИНГ СИСТЕМА У ДЕВИЗАМА**

Уводне одредбе

1. Овим правилима уређује се рад платног система за пренос новчаних средстава у еврима између учесника у том систему извршавањем налога за пренос у утврђеном времену по нето принципу (*DNS – Designated-time Net Settlement System*) чији је оператор и агент за поравнање Народна банка Србије (у даљем тексту: Девизни клиринг систем НБС).

Извршавање налога за пренос у утврђеном времену по нето принципу из става 1. ове тачке је обрада и нетирање налога за пренос (клиринг) и достављање негативних, односно позитивних нето позиција за поравнање у складу са Дневним терминским планом рада Девизног клиринг система НБС који је дат у Прилогу 1 уз ова правила и њихов је саставни део.

2. Поједини појмови у смислу ових правила имају следеће значење:

1) *налог за пренос* означава инструкцију учесника која доводи до преузимања обавезе плаћања између учесника у Девизном клиринг систему НБС у складу са овим правилима;

2) *пословни идентификациони код* (ВІС) означава идентификациони код дефинисан ISO стандардом бр. 9362 који учесник користи у Девизном клиринг систему НБС;

3) *пословни дан* означава део радног дана у којем се у Девизном клиринг систему НБС извршавају налози за пренос и достављају извештаји о извршеним налозима за пренос у складу са Дневним терминским планом рада Девизног клиринг система НБС;

4) *ред за чекање* означава механизам по којем примљени налози за пренос појединачног учесника чекају на извршење у Девизном клиринг систему НБС у складу са овим правилима;

5) *нетирање* означава поступак израчунавања мултилатералних нето позиција за поравнање у смислу закона којим се уређују платне услуге;

6) *негативна нето позиција* означава мултилатералну нето обавезу појединачног учесника израчунату у поступку нетирања;

7) *позитивна нето позиција* означава мултилатерано нето потраживање појединачног учесника израчунато у поступку нетирања;

8) *циклус нетирања* означава временски период утврђен Дневним терминским планом рада Девизног клиринг система НБС у којем се обавља нетирање и достављање негативних, односно позитивних нето позиција за поравнање;

9) *неспособност измиривања обавеза* означава неспособност измиривања обавеза учесника која наступа доношењем решења о одузимању дозволе, односно акта надлежног органа којим се покреће стечајни поступак или предузимају друге мере у складу са законом које су усмерене ка престанку или реорганизацији учесника и доводе до забране располагања средствима с рачуна.

3. Послове у вези с радом Девизног клиринг система НБС у складу са овим правилима обављају основне организационе јединице Народне банке Србије – Сектор за платни систем и Сектор за девизне послове.

Услови за учествовање у Девизном клиринг систему НБС

4. Учесници у Девизном клиринг систему НБС могу бити:

1) Народна банка Србије;

2) банка са седиштем у Републици Србији која има дозволу за рад Народне банке Србије у складу са законом којим се уређују банке (у даљем тексту: банка).

5. За учествовање у Девизном клиринг систему НБС банка подноси Народној банци Србије захтев за прикључење, на обрасцу „Захтев за прикључење у Девизни клиринг систем НБС“ који је дат у Прилогу 2 уз ова правила и њихов је саставни део.

6. Да би Народна банка Србије прикључила банку у Девизни клиринг систем НБС, та банка је дужна да:

1) буде учесник у RTGS НБС систему;

2) пријави пословни идентификациони код (BIC) који користи у RTGS НБС систему;

3) пријави запосленог који ће бити задужен за сигурност и заштиту комуникације с Девизним клиринг системом НБС у складу са овим правилима (у даљем тексту: администратор заштите) на обрасцу „Администратор заштите“ који је дат у Прилогу 3 уз ова правила и њихов је саставни део;

4) пријави запослене овлашћене за контакт с Народном банком Србије у вези с радом Девизног клиринг система НБС на обрасцу „Лица за контакт са Девизним клиринг системом НБС“ који је дат у Прилогу 4 уз ова правила и њихов је саставни део;

5) изврши тестирање које захтева Народна банка Србије.

7. Ако Народна банка Србије утврди да банка испуњава услове за учествовање у Девизном клиринг систему НБС, та банка постаје учесник у овом систему закључењем уговора о прикључењу у Девизни клиринг систем НБС.

Закључењем уговора из става 1. ове тачке, банка прихвата ова правила рада и сагласна је да Народна банка Србије задужује њен рачун девизне обавезне резерве по основу негативне нето позиције и рачун за поравнање у RTGS НБС систему по основу наплате накнаде за извршене услуге утврђене овим правилима, а у складу са одлуком којом се утврђује јединствена тарифа по којој Народна банка Србије наплаћује накнаду за извршене услуге.

8. Народна банка Србије подносиоцима захтева за прикључење у Девизни клиринг систем НБС и учесницима доставља, односно чини доступним, техничку документацију и информације у вези с прикључењем, односно радом овог система.

9. Учесник је дужан да за извршавање налога за пренос у Девизном клиринг систему НБС користи исти хардвер и софтвер који користи за извршавање налога за пренос у RTGS НБС систему, с тим да мора извршити одговарајућу конфигурацију софтвера, у складу с техничком документацијом.

10. Учесници су одговорни за редовно ажурирање података и информација које достављају Народној банци Србије у складу са овим правилима.

11. Народна банка Србије и учесници размењују информације у вези с радом Девизног клиринг система НБС одговарајућим порукама које су утврђене у Прилогу 5 уз ова правила и њихов су саставни део, или на други начин (нпр. и-мејлом, телефаксом и сл.)

Извршавање налога за пренос

12. У Девизном клиринг систему НБС извршавају се налози за пренос по основу трансфера одобрења којима учесник иницира пренос новчаних средстава ради извршавања платних трансакција својих корисника платних услуга.

13. Пре почетка периода утврђеног Дневним терминским планом рада Девизног клиринг система НБС за размену порука – налога за пренос, сваки учесник може утврдити лимит и резервисати одговарајући

износ новчаних средстава на рачуну девизне обавезне резерве за извршавање налога за пренос у том систему.

Народна банка Србије за израчунавање нето позиција – нетирање у Девизном клиринг систему НБС евидентира лимит из става 1. ове тачке.

Учесник може, у складу са својим потребама, повећати или смањити износ резервисаних новчаних средстава на рачуну девизне обавезне резерве до почетка циклуса нетирања.

Народна банка Србије неће прихватити смањење износа резервисаних новчаних средстава, ако су та средства већ искоришћена за налоге за пренос који се укључују у циклус нетирања.

14. Учесник доставља налог за пренос у Девизни клиринг систем НБС у складу са упутством којим се уређује издавање, размена и заштита налога за пренос у електронском облику у платним системима Народне банке Србије и Прилогом 5 ових правила.

15. Налог за пренос биће примљен у Девизни клиринг систем НБС ако испуњава следеће услове:

- 1) формиран је у поруци чији је формат утврђен у Прилогу 5 ових правила;
- 2) достављен је у складу са упутством којим се уређује издавање, размена и заштита налога за пренос у електронском облику у платним системима Народне банке Србије;
- 3) достављен је у складу с Дневним терминским планом рада Девизног клиринг система НБС.

Девизни клиринг систем НБС без одлагања одбија пријем налога за пренос који не испуњава услове из става 1. ове тачке, о чему се учесник који је доставио тај налог обавештава одговарајућом поруком у складу са Прилогом 5 ових правила.

16. Учесник утврђује редослед извршавања налога за пренос додељивањем приоритета од 11 до 99, при чему је 11 највиши, а 99 најнижи приоритет.

17. Налог за пренос с приоритетом од 11 до 49, за чије извршавање нема довољно резервисаних новчаних средстава из тачке 13. ових правила – ставља се у ред за чекање, да би се, након обезбеђења средстава, тај налог укључио у циклус нетирања.

Ако се налог за пренос налази у реду за чекање, учесник који је тај налог доставио може га опозвати или променити његов приоритет у оквиру групе приоритета утврђене у ставу 1. ових правила – достављањем одговарајуће поруке у складу са Прилогом 5 ових правила и Дневним терминским планом рада Девизног клиринг система НБС.

Ако се после истека периода утврђеног Дневним терминским планом рада Девизног клиринг система НБС за размену порука – налога за пренос у реду за чекање налази налог за пренос из става 1. ове тачке за који није обезбеђено довољно резервисаних новчаних средстава из тачке 13. ових правила – одбија се укључивање тог налога у циклус нетирања, о чему се учесник који је доставио тај налог обавештава одговарајућом поруком у складу са Прилогом 5 ових правила.

18. Укључивање налога за пренос с приоритетом од 50 до 99 у циклус нетирања, за чије извршавање нема довољно резервисаних средстава из тачке 13. ових правила, одбија се о чему се учесник који је доставио тај налог обавештава одговарајућом поруком у складу са Прилогом 5. ових правила.

19. Израчунате негативне, односно позитивне нето позиције у циклусу нетирања достављају се за поравнање у складу са одлуком којом се уређује међубанкарски клиринг и поравнање плаћања у девизама.

20. Налог за пренос који је укључен у нетирање у Девизном клиринг систему НБС извршен је када се заврши поравнање негативних, односно позитивних нето позиција преко рачуна девизне обавезне резерве, након чега се учесник обавештава о извршеним налозима за пренос одговарајућом поруком у складу са Прилогом 5 ових правила.

Управљање финансијским и оперативним ризицима у Девизном клиринг систему НБС

21. Сваки учесник је одговоран за лимит – резервацију новчаних средстава на рачуну девизне обавезне резерве за извршавање налога за пренос.

22. Народна банка Србије омогућава учесницима да током пословног дана прате статус својих налога за пренос у Девизном клиринг систему НБС, односно износ резервисаних новчаних средстава на рачуну девизне обавезне резерве, и то на захтев – достављањем одговарајуће поруке у складу са Прилогом 5 ових правила.

23. Учесник је одговоран за адекватну заштиту поверљивости, интегритета и расположивости ресурса свог информационог система функционално повезаних са Девизним клиринг системом НБС и дужан је да обезбеди одговарајуће унутрашње контролне активности ради заштите од неовлашћеног приступа овим ресурсима.

24. Администратор заштите код учесника мора бити задужен за:

1) конфигурисање и администрацију софтвера који Народна банка Србије обезбеђује у складу са упутством којим се уређује издавање, размена и заштита налога за пренос у електронском облику у платним системима Народне банке Србије;

2) издавање и заштиту налога за пренос у складу са упутством којим се уређује издавање, размена и заштита налога за пренос у електронском облику у платним системима Народне банке Србије и Прилогом 5 ових правила;

3) подношење Народној банци Србије месечног писменог извештаја.

Извештај из ове тачке треба да садржи нарочито: информације о спровођењу мера утврђених у тачки 23. ових правила, евиденцију оперативних проблема у раду учесника, информације о реализованим тестирањима у складу са тачком 32. ових правила, као и о променама у оквиру ресурса свог информационог система који су функционално повезани са Девизним клиринг системом НБС .

Администратор заштите дужан је да извештај из става 2. ове тачке достави најкасније до 10. у месецу за претходни месец.

25. Учесник је дужан да обезбеди заштиту електронских порука утврђених у Прилогу 5 ових правила у складу са упутством којим се уређује издавање, размена и заштита налога за пренос у електронском облику у платним системима Народне банке Србије.

26. Народна банка Србије врши проверу електронских порука које се у складу са овим правилима размењују са учесницима, у складу са упутством којим се уређује издавање, размена и заштита налога за пренос у електронском облику у платним системима Народне банке Србије.

27. У случају када је онемогућен редован рад Девизног клиринг система НБС услед нежељених и неочекиваних догађаја – Народна банка Србије предузима мере за решавање ванредних ситуација и обезбеђивање континуитета пословања.

Мере које Народна банка Србије може да предузме у смислу става 1. ове тачке обухватају нарочито наставак рада Девизног клиринг система НБС са резервне локације и/или промену Дневног терминског плана рада овог система.

Народна банка Србије одлучује о мерама које предузима за решавање ванредних ситуација и обезбеђивање континуитета пословања процењујући нарочито дужину трајања застоја у раду Девизног клиринг система НБС.

Народна банка Србије благовремено обавештава учеснике о наступању догађаја из става 1. ове тачке и доставља им одговарајуће информације, а нарочито: опис догађаја, предвиђено одлагање извршавања налога за пренос, ако је то могуће, као и инструкције и препоруке за поступање учесника.

28. У случају промене Дневног терминског плана рада Девизног клиринг система НБС, Народна банка Србије може одложити почетак рада овог система и/или продужити његов рад о чему, што је раније могуће, обавештава учеснике.

29. Ако одређени подаци нису расположиви због наступања догађаја из тачке 27. став 1. ових правила – Народна банка Србије може да настави са радом Девизног клиринг система НБС на основу последњих података са којима располаже.

У случају из става 1. ове тачке учесници, на захтев Народне банке Србије, поново достављају налоге за пренос, односно предузимају друге активности које Народна банка Србије сматра потребним.

30. Учесник који има оперативне проблеме због којих није у могућности да извршава налоге за пренос у Девизном клиринг систему НБС, самостално решава те проблеме, с тим да је о њиховом настанку дужан да одмах обавести Народну банку Србије.

Администратор заштите код учесника из става 1. ове тачке, дужан је да Народној банци Србије наредног радног дана достави обавештење у писаној форми, а које нарочито садржи опис оперативног проблема и начин његовог решавања.

31. Учесници су дужни да, на захтев Народне банке Србије, учествују у редовним и ванредним тестирањима мера за решавање ванредних ситуација и обезбеђивање континуитета пословања, у обуци или било којим другим превентивним активностима које Народна банка Србије сматра потребним.

32. Народна банка Србије омогућава тестирање по захтеву учесника у току или ван пословног дана, у термину договореном између учесника и Народне банке Србије.

Услови и начин престанка учествовања у Девизном клиринг систему НБС

33. Народна банка Србије може трајно или привремено искључити учесника из Девизног клиринг система НБС у следећим случајевима:

1) услед наступања неспособности измиривања обавеза учесника, односно ако су испуњени услови за гашење рачуна предвиђени одлуком којом се прописују услови и начин отварања, вођења и гашења текућих рачуна;

2) ако не поступа у складу с овим правилима;

3) ако не поступа у складу с уговором који је закључио с Народном банком Србије о учествовању у Девизном клиринг систему НБС.

У случају из става 1. одредба под 1) ове тачке, Народна банка Србије трајно искључује учесника, о чему га одмах обавештава, као и остале учеснике након чега:

1) престаје с пријемом налога за пренос искљученог учесника у Девизни клиринг систем НБС;

2) одбија све налоге за пренос искљученог учесника који се налазе у реду за чекање, као и нове налоге за пренос које у корист тог учесника достављају други учесници.

У случајевима из става 1. одредбе под 2) и 3) ове тачке, Народна банка Србије опомиње учесника да постоје разлози за привремено искључење из Девизног клиринг система НБС и утврђује му рок за отклањање тих разлога.

Ако не отклони разлоге за привремено искључење у утврђеном року – Народна банка Србије привремено искључује учесника из Девизног клиринг система НБС, о чему га одмах обавештава, као и остале учеснике, након чега ће налози за пренос за тог учесника бити привремено суспендовани, до отклањања разлога за привремено искључење, односно одбијени, ако до краја пословног дана учесник не отклони разлоге за привремено искључење.

Учесника који је више пута у току календарске године привремено искључен из Девизног клиринг система НБС, Народна банка Србије може трајно искључити из тог система.

34. Након отклањања разлога због који је учесник привремено искључен из Девизног клиринга НБС, Народна банка Србије поново укључује привремено искљученог учесника у овај систем и омогућава извршавање налога за пренос за тог учесника.

Радни дан Девизног клиринг система НБС

35. Радним даном Девизног клиринг система НБС, у смислу ових правила, не сматрају се субота и недеља, као ни дани државних празника који су проглашени нерадним данима.

Рекламације

36. На рекламације које се односе на налоге за пренос извршене у Девизном клиринг систему НБС, сходно се примењују инструкције Народне банке Србије којима се уређује поступање учесника у RTGS НБС и Клиринг НБС систему по рекламацијама.

37. Електронски запис података – одговарајућих порука о извршеним налозима за пренос у Девизном клирингу НБС утврђених у Прилогу 5 ових правила које Народна банка Србије чува у складу са законом, представља доказ о извршењу налога за пренос у том систему.

Накнаде

38. Народна банка Србије за извршене услуге утврђене овим правилима учесницима наплаћује накнаду у складу са одлуком којом се утврђује јединствена тарифа по којој Народна банка Србије наплаћује накнаду за извршене услуге.

Завршне одредбе

39. Народна банка Србије може вршити измене и допуне ових правила о чему претходно обавештава учеснике.

40. Даном ступања на снагу ових правила престају да важе Оперативна правила за међубанкарски клиринг плаћања у девизама (Г. бр. 10457 од 13. новембра 2009. године).

41. Ова правила објављују се на интернет презентацији Народне банке Србије и ступају на снагу 1. октобра 2015. године.

Г. бр. 4773

3. јула 2015. године

Београд

Г у в е р н е р

Народне банке Србије

др Јоргованка Табаковић, с.р.